

TÜRK DÜNYASINDA GÜL ÜZERİNE ÇEŞİTLEMELER

Saim SAKAOĞLU*

ÖZET

“Yeryüzünde söylenmemiş söz yoktur!” derler, ben bu söze katılamıyorum. Hâlâ söylenecek pek söz vardır. Yıllardan beri farklı ortamlarda yapılan gül toplantılarından sonra da hâlâ söylenebilecek pek çok şey vardır. Ancak bizler daha önce söylenenlerin tamamının neler olduğunu bilemediğimiz için tekrara düşme endişesini taşıyoruz. Bu sebeple gül ile onun kelime ve kullanım alanları arasında dolaşacak ilgi çekici notları sunacağız.

Gül kelimesinin aslının hangi dilden geldiğini ve ne gibi anlamları taşıdığını belki çoğumuz biliyor da acaba Türk topluluklarında bu güzel çiçeğe hangi adlar veriliyor, biliyor musunuz? Belki cevabını pek azımız verebilecektir. Gül ile musiki iki kardeş kavram gibidir. Âdeta bir şarkıyı veya türküyü gülsüz düşünmek imkânsızdır. Acaba adlarında gül kavramına yer verilen makamlar var mıdır?

Gül, daima bir kadın adıdır, türevleri de... Acaba bu durumun dışına çıkıldığı görülüyor mu? Orada dün de gül yoktu, bugün de yok... Ama adında anlamlı şanlı bir gül kelimesi bulunan mekânlara ne diyeceğiz? Spor dallarında çeşitli adlar altında kupalar verilir. Acaba adında gül kavramı olan bir kupa var mıdır? Bunlar ve daha niceleri eğer yoksa hazırlanması düşünülen bir *Gül Ansiklopedisi*'nin çatısını oluşturabilir.

Anahtar Kelimeler: Gül, ad, spor, musiki, deniz.

VARIATIONS ON THE ROSE IN TURKISH WORLD

ABSTRACT

“There is no word unspoken in the world!” is said, I disagree that saying. There are still many words to say. Even after the gatherings about the rose in different places, there are still too many things to say. However we are concerned about telling the same repeatedly, because we don't literally know what all previous sayings. Therefore we will present interesting notes going from the rose to between fields of its word and use.

* Prof. Dr., Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (Emekli),
42000, Konya Türkiye, saimsakaoglu@hotmail.com

Maybe, most of us know from which language the word rose was derived and what it means, but do you know, which names were given to this beautiful flower in Turkish communities? Few of us will probably give the correct answer. The rose and music are like two sister concepts. It is nearly impossible to think about a song or ballad without rose. I wonder if there are names of modes including the concepts of the rose?

The rose is the name of woman forevermore, its derivatives too... I wonder if it is seen that, it goes beyond this situation? There was no rose yesterday, as the same today... But, what about the names of the places including a renowned word of the rose? In sports, cups were awarded under various branches. I wonder if there is a name of cup-organization including a concept of the rose? These and more can set a ground for *Encyclopedia of the Rose* considered to be prepared, if it doesn't exist.

Key Words: *Rose, name, sports, music, sea*

‘Gül üzerine söylenmemiş söz, yazılmamış şiir kalmamıştır,’ düşüncesinde olanlar vardır. Tabii bizim bu görüşümüz sosyal alanlarla ilgilidir, yoksa fen bilimleri alanında gül için daha söylenecek çok söz vardır ve olmaya da devam edecektir. Biz, sosyal alanların bir bölümünde, özellikle çeşitli alanlarda gülün ad olarak kullanılmasına eğileceğiz. Görülecektir ki bu nazlı çiçeğimiz nelere, nerelere, kimlere ad olarak konulmamış veya verilmemiştir. Elbette bunlardan bazıları hepimizce bilinmektedir. Bunlara kısaca dokunulacak, özellikle farklılığı veya azlığı açısından ilgimizi çekecek olanlara ağırlıklı olarak eğileceğiz.

Öncelikle şu **GÜL** adı verdiğimiz bitki/çiçek nedir, bir öğrenelim. Acaba ünlü sözlüklerimiz neler diyor, bir göz atalım.

Lügat-i Nâci, Muallim Naci (hzl. Ahmet Kartal), Ankara 2009, Türk Dil Kurumu Yayını:

gül: Far. 1. Maruf hoş kokulu şükûfe-i rengîn, verd. 2. Çiçek

İlk anlamla ilgili olarak şu kelimeler de verilmiştir:

gül-bağ, gül-i sad-berg, gül-i ter, gül-i sürh, gül-i neşât, gül-i ra'nâ, gül-i tasvîr, gül-bîz, gül-hîz, gül-zemin, gül-endam, berg-i gül/gül-berg.

Ayrıca bağımsız madde başı olanlar da pek çoktur: **gül-âb, gül-âb-dân, gül-beden, gülbün, gülbeşeker, gülbün, gül-çehre, gül-çîn, gül-dân, gül-deste, gül-engübîn, gülfâm, gül-feşân, gül-feşânî, gül-gonce, gül-gûn, gül-gûne, gül-izâr, gül-nahl, gül-ruh/gül-ruhsâr, gül-rû-y, gülzâr/gülistan/gülşen.**

gül-geşt ve **güllaç**'ın tanımlarında gül kelimesi geçmemektedir.

gülнар: Nar çiçeği. (s. 178-179)

Ferit Devellioğlu, **Osmanlıca -Türkçe Ansiklopedik Lûgat**, 3. bs. Ankara 1978.

gül: (f. İ.) : 1. Çiçek.

2. Bilinen çiçek, gül çiçeği, gül ağacı [kıyasî olmayan cemi 'gülan'dır.]

İkinci anlamla ilgili pek çok alt dal verilmiştir. Ayrıca dört de musiki makamı yer almaktadır. Kadın adı olarak kullanılanlar da çoktur. İlgili çekici olan bazıları şöyledir:

gülden: Gül mahfazası, çiçeklik, vazo.

gül-geşt-i sahra: Kırdaki gül veya çiçek seyri için yapılan gezinti,

gül-nuş: Gül içen (ayrıca kadın adı).

gül-reng-i feyz: Meşhur bir çeşit lale.

gül-şen-serây: Gül bahçesi içindeki Seray. (s.354-356)

Eskilerin güzel bir bilmecesi vardır, onu hatırlayıp oradan alacağımız hızla yolumuza devam edelim. Bilmecemiz şöyle: *Bizde bize biz derler, sizde bize ne derler?* Tabii bu söyleyişi biraz noktalama işaretleriyle süslememiz gerekecek: *Biz'de biz'e biz derler; sizde biz'e ne derler?* Ne diyeceği var mı? Elbette *siz* diyecekler. Ancak buradaki *biz*, zamir olan *biz* değil, özellikle *tığ* diye de bilinen, katı bir nesneyi dickerken iğnenin kolayca geçmesini sağlamak için delmekte kullanılan sivri uçlu araç. Yani bilmecemizin cevabı yine *biz* olacaktır.

Evet, bizde bize biz derler de bizde güle ne derler acaba? Kelimemiz, geniş Türk coğrafyasında elbette **gül** ağırlıklı olarak görülecektir de acaba başka söyleyişler de var mıdır, onu bir görelim. Prof. Dr. Ahmet Bican Ercilasun'un başkanlığında dokuz bilim adamının katılımıyla hazırlanan mükemmel bir sözlüğümüz var: *Karşılaştırmalı Türk Lehçeleri Sözlüğü/Kılavuz Kitap I* (Ankara 1991, Kültür Bakanlığı Yayını). Buradan yola çıkarak şu güllerle tanışıyoruz:

Türkiye Türkçesi	: gül
Kırgız Türkçesi	: roza
Tatar Türkçesi	: roza
Başkurt Türkçesi	: roza

Azerbaycan Türkçesi	: gızılgül
Uygur Türkçesi	: gül, gızıl gül
Özbek Türkçesi	: ätirgül
Türkmen Türkçesi	: bägül (ä'nın üzerinde ayrıca çizgi vardır.)
Kazak Türkçesi	: raşan (s. 290-291)

Elbette listemiz bu kadar değil, bunun Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti var, Balkanları var, Kerkük'ü var; hâsılı daha pek çok yerimiz var. Biz örnek olmak üzere bunlara yer verdik.

GÜLE DAİR BAZI KİTAPLAR VE MAKALELER

Bir bölümü hemen hemen hiç bilinmeyen veya ancak ilgi alanı olanlarca bilinen birkaç kitabı ve makaleyi hatırlatarak sözlerimize başlamak istiyoruz. Bunların bazıları hepimizin ilgisini çekecek kitap ve makaleler iken bazıları ancak ilgi alanı olanlarca bilinen çalışmalardır. Hatta kamuoyunun büyük bir kesiminin ilgisini çekenlerin baskı sayısının oldukça fazla olduğu görülecektir.

A. KİTAPLAR

1. Beşir Ayvazoğlu, *Güller Kitabı/Türk Çiçek Kültürü Üzerine Bir Deneme*, İstanbul 2012, 12. bs. (1. bs. 1992), Kapı Yayınları, XII+316 s. (Bibliyografya 299-306)
2. Turhan Baytop, *Türkiye'de Eski Bahçe Gülleri*, Ankara 2001, XV+149 s. Kültür Bakanlığı Yayını. (Kaynaklar 135-140)
3. *Gül Kitabı/Gül Kültürü Üzerine İncelemeler* (ed. Bilal Kemikli-Selami Turan), Isparta 2010, XII+327 s. Ekler. Altı başlıkta 26 makale yer almaktadır. Isparta Belediyesinin Yayını. (Kaynakça 311-324)
4. Ayten Altıntaş, *Gül, Gül Suyu/Tarihte Tedavide ve Gelenekte Yeri*, İstanbul 2009, 176 s.
5. Ayten Altıntaş, *Gül İlaçların En Güzeli*, İstanbul 2009, 184 s.
6. Mustafa Miyasoğlu, *Gül Şiirleri Antolojisi*, İstanbul 1999, 319 s. Tuzla Belediyesi Yayını.
7. Agop Zakaryan, *Gül ve Mahsulâtı*, İzmir 1311/1893, 172 s.
8. İhsan, *Gül Yağcılık Sanatı*, İstanbul 1332/1916, 23 s.
9. Mehmet Tayfur Karlovalı, *Gül Yetiştirmek ve Yağ Çıkarmak*, İstanbul 1313/1895, 48 s.

(İstanbul 1985) adlı çalışmasındaki listenin *gül* başlığı altında şu adları Latinceleriyle bir arada vermektedir:

Çin gülü, Doğu gülü, Fransız gülü, Kırmızı yapraklı gül, Mayıs gülü, Sarı gül, Şam gülü, Türk gülü (Rosa turcica), *Tüylü gül, Van gülü, Yabani gül* (kuş burnu), *Yediveren gülü*. Şu iki ad ise bağımsız başlıklar olarak verilmiş olup gül ile ilgisi yoktur: *Gülbrişim, Güneş gülü*.

Bir coğrafya bilgininin güllere yaklaşımından sonra bir de ömrünü bitki dünyasına adayan eczacılık profesörü Turhan Baytop'un bahçe gülleri listesine bakalım:

Ahmediye gülü, Anadolu gülü, Beyaz gül, Çay gülü, Fındık gülü, Frenk gülü, Hoşab gülü, Japon gülü, Katmerli sarı gül, Kırk kandil gülü, Köpek gülü, Lâyemut gülü, Mayıs gülü, Menekşe gülü, Misk gülü, Okka gülü, Sarı gül, Siyah gül, Şam gülü, Tevrizi gülü, Van gülü, Yağ gülü, Yeşil gül, Zeybek gülü (Turhan Baytop, *Türkiye'de Eski Bahçe Gülleri*, Ankara 2001, VII-VIII).

KİTAP ADLARINDA GÜL

Gül adı pek çok kitapta yer almaktadır. Özellikle roman adlarında daha sık görülmektedir. Adında **Gül** kelimesi bulunan çeşitli türden kitaplar vardır: Romanlar, hikâye kitapları, şiir kitapları, inceleme kitapları, tiyatro oyunları ve daha niceleri... Aşağıda basit bir sınıflama ile bazı örnekleri sunacağız.

Romanlar: *Yaban Gülü* (Güzide Sabri, 1926), *Güllü Gelin* (Mustafa Hilmi Nural, 1938), *Bahçede Bir Gül Açtı* (Mahmut Yesari, 1932), *Gülün Babası Kim* (Halide Nusret Zorlutuna, 1933), *Gülнар* (Ahmet Bican Ercilasun, 1998), *Gül Zamanı Çocukları* (Canan Güngör Uzaroğlu, 2011), *Alevler ve Güller* (A. Vahap Akbaş, 1985) ve *Gül Kıyamı* (1986), *Gülün Dikeni* (Gül Turan, 1995); *Gülün Adı* (Umserto Eco), *Saklı Gül* (Reyes Monforte, 2012).

Hikâye kitapları: *Gül Mevsimidir* (Füruzan, 1985), *Gül Yetiştiren Adam* (Rasim Özdenören, 1979), *Gri Gül* (Lütfiye Aydın).

Şiir kitapları: *Gül Muştusu* (Sezai Karakoç, 1969), *Gül Yordamı* (Kemal Özer, 1959), *Gülün Ustası Yoktur* (Hilmi Yavuz, 1993).

Tiyatro oyunları: *Gülnehal* (Namık Kemal), *Derya Gülü* (Necati Cumalı), *Gültepe Oyunları* (Cahit Atay, 1968).

Âşık kitapları: *Çukurova Gülleri* (Adanalı Mahmut Anılan, 1960), *Güz Gülleri* (İbrahim Sever, 1971), *Sine Gülü* (Nizamettin Kayacan/Âşık Nizamî, 1998 imzalı),

İnceleme/Derleme kitapları: *Gül Bahçesi* (Lütfü Arif Kenter, 1932; 1931'de İstanbul'da açılan Birinci Bahçıvanlık Sergisi ile ilgilidir.) , *Has Bahçenin Gülleri/Sivas Masalları* (Ayşe Benek Kaya, 2004), *Yazının Gül Dikeni* (Hürriyet Yaşar, Fethi Naci'ye armağan 2010), *Kalemimin Sapını Gülle Donattım* (Ferhan Şensoy).

DERGİ ADLARINDA GÜL

Gülistan (eski), *Gülüstan* (Bir derginin eki), *Güldeste*, *Edebiyat Gülşeni* (1990)

Not: *Gül-Düşün* dergisinin adında gül, gül- fiiliyle ilgilidir.

ŞİRDE VE ŞİİR ADLARINDA GÜL

Adında **Gül** kelimesi geçen şiirlerin sayısı pek çoktur. Yukarıda andığımız Miyasoğlu'nun antolojisi bu açıdan zengin bir kaynaktır. Ayrıca edebiyatın her dalıyla ilgili olarak yayımlanan makalelerde de gülün nasıl yer aldığı görülecektir

ÂŞIK AD VE MAHLASLARI

Âşık Gürünlü Gülhanî/Mehmet Kargı, *Âşık Gülçınar*/Ayten Çınar, *Gülşad* (Azerbaycan, 17. Yüzyıl).

ÂŞIKLARLA İLGİLİ KİTAPLAR

Âşık Gürünlü Gülhanî/Hayatı ve Seçme Şiirleri (Eyyup Tanyıldız, 2009).

Âşık İhsanî ve Güllüşah (Ş. Şirvan, 1961).

Büyük Resimli Âşık Sümmanî ile Gülperi Hikâyesi (Murat Uraz, 1969).

Melikşah ile Güllü Hanım (Murat Uraz, 1947).

Melikşah ile Güllü Hanım (Süleyman Tefik Özzorluoğlu, 1940).

Gül ile Sitemkâr (Selami Münir Yurdatap, 1947).

Ayrıca Tufargannı Âşık Abbas ve Gülgez Peri, Varaka ile Gülşah, Gül ile Alişir, vb. adları ile bilinen hikâyeler de vardı.

BİR ANSİKLOPEDİNİN GÜL'LÜ YAZAR SOYADLARI

Öğrencim İhsan Işık on ciltten oluşan bir eser yayımladı: *Resimli ve Metin Örnekli Türkiye Edebiyatçıları ve Kültür Adamları Ansiklopedisi, c. 10/Y-Z+Ekler*, Ankara 2006. Cildin sonundaki ad listesinde, bir bölümü gül-fiili ile ilgili 50 kadar soyadı var. Ayrıca, aynı soyadı taşıyanlar da bu sayıya katılmıştır. Oradan ilgi çekici bazı adları aşağıya alıyoruz:

Haldun Gülalp, Aliekber Gülbaş, Ali İhsan Gülcü, Ayhan ve Saadet Gültaş, Ahmet Gülüm, Mustafa Gülüseven, Anıl Gülvanaboğlu

KİŞİ AD VE SOYADLARI

Kişi ad ve soyadları üzerine söylenecek çok sözümüz vardır. Bunları çeşitli bölümler hâlinde ilginize sunmak isteriz.

A. İlgi çekici adlar

Bu başlık altında verilebilecek yüzlerce hanım adı vardır. Belki de her 100 aileden birinde adında gül ve türevi olan adı taşıyan bir hanım vardır. Hatırları kalmasın, adın temelini oluşturan adı taşıyan birkaçı ünlümüzü hatırlayiverelim.

Gül Gülgûn: İstanbul Şehir Tiyatrolarının eski oyuncularından.

Gül İrepoğlu: Prof. Dr. Sanat tarihi uzmanı.

Gül Çıray: Eski şampiyon atletimiz.

Sırada ilgi çekici adları sebebiyle belirlediklerimizden birkaç hanımı hatırlatıyoruz:

Güldeniz Ekmen: Türk Sanat Müziği öğretim üyesi.

Gülem Özgediz: Ölüm ilanından.

Gülname Koçyiğit: Ölüm ilanından.

Gülhanım Kardeş: Merhum öğretmen yazar Mehmet Kardeş'in annesidir.

Gülom Kaya: TV haberinden.

Gülören Bağrıaçık: Okul müdürü.

L. **Gül**öz Eryılmaz: Ölüm ilanından.

Gülüstü Kaptanoğlu, nöroloji uzmanı.

Gülümsün Özkök (Hürriyet gazetesi yazarı Ertuğrul Özkök'ün kızı)

Gülser Peker: Ölüm ilanından. Kardeşleri Nurser ve Ayser'dir.

Gülsin Harman: Köşe yazarı.

Aşlı**gül** Yalçın: Bir ölüm ilanından.

Esr**agül** Çevik: Trafik kazası kurbanı.

Has**gül** Şahin: Bir velayet ilanından.

Pemb**egül** Demir: Bir trafik kazası kurbanı.

Ruhigül Engin: Bir ılandan.

Sevgül Han: Erzurumlu bir öğrencinin adı (1970-1971)

2. İlgi çekici soyadları

Gül, soyadı olarak da çokça kullanılır. Bundan da birkaç ünlü örneği hatırlayıverelim.

Abdullah **Gül**: Cumhurbaşkanımız.

Kemal Vehbi **Gül**: Eski Samsun Belediye Başkanı.

Mehmet **Gül**: Merhum İstanbul milletvekili.

İlgi çekici soyadlara gelince... Bunların sayısı çok fazladır.

Ülkü Beşgül: Üçü de halk türküsü icracısı olan kız kardeşlerden biri.

İsmail Naci **Cangül**: Uludağ Üniversitesinde doktor.

Orhan Şefik **Güldibi**: Tarsus Kaymakamı,2012.

Nimet Erenler **Gülkökü**: İnsanlığın Apocrypha'sı adlı eserin yazarı.

Öner **Gülyeşil** : 12. dönem Siirt milletvekili.

Havva **Güldiken**: Konyalı köşe yazarı.

Özkan **Gülkaynak**: Türk deniz gezgini.

Faik **Özgül**den: Konyalı köşe yazarı.

İbrahim **Karağül**: Yazar, hukukçu.

Turgut **Üregül**: Tarık Akan'ın ağabeyi.

Halil **Tatlıgül**: Merhum din adamı.

Servet **Tazegül** : Dünya ve olimpiyat tekvando şampiyonu.

Nasuf **Yaylagül**: Din adamı.

Obengül Ejder: Araştırmacı, yazar.

Hüseyin **Topgül**: Anma ilanı.

Burçin **Çitilgülü**: Ölüm ilanı.

Mehmet Ali **Güller**: Köşe yazarı.

3. Ad ve soyadında gül

Songül Sallan **Gül** (Sül. Dem. Sosyo. Pro.)

Gül Gülgün: İstanbul Şehir Tiyatrolarının eski oyuncularından

Gültan Tazegül: Dünya ve olimpiyat şampiyonu Servet Tazegül'ün annesi

Songül Akgül: Bir ölüm ilanından.

4. Soyadda iki gül

Mehmet **Gülcegül** (19. Dönem Mardin milletekili)

5. Ad ve soyadı aynıdır.

Erengül Erengül: Ölüm ilanından. Kardeşi **Gülay**, yeğeni **Nesligül**

6. İki cinse de verilen adlar

Gülay Mirzaoğlu (Hacettepe Üniversitesi Halk Edebiyatı doçenti), **Gülay** Köktürk (Köşe yazarı) (K); **Gülay** Eskil (Konyalı Matbaacı) (E)

Ergül Önge (Öğr. Gör.) (K); **Ergül** (Eski bir öğrencim) (E)

AD DEĞİŞTİRME VEYA DÜZELTME İLANLARI

1. *Addan kaçış:* Gülseren → Semanur, Özgül → Özgür, Songül → Agripina, Baygül → Sarp, Durangül → Güner, Şengül → Dilek, Gülcem → Cem, Bağda gül → Kiman, Ergül → Erkan, Güllü → Gülnur,

2. *Ada sığınma:* Ümmü → Ümmügül, Agül → Aygül, Arifa → Yazgülü, Goltan → Gültan, Hasibe → Ayşegül Hasibe, Yasemin → Ayşegül,

3. *Gül'den Gül'e kaçış:* Güllü → Gül, Gülşan → Gülşen, Ayşe Gül → Ayşegül, Gülender → Gülendem, Gülşişe → Gülşen, Ümmügül Ayşe → Gül

3. *Soyaddan kaçış:* Ali Gül → Ali Doğu (Anne adı: Güley)

4. *Soyada sığınış:* Karaca → Gül,

SİNEMA, TİYATRO, SAHNE, VB.'DE GÜL

Gülşen Bubikoğlu (Sinema sanatçısı)

Gülden Karaböcek (Sahne sanatçısı)

Neslihan Atagül: Yaprak Dökümü'nde Deniz rolünü oynanıştı.

Müge Boz: Karaoğlan filminde **Bayırgülü** rolüne seçildi.

Fatmagül'ün Suçu Ne? Dizi adı

Durdagül: Yahşi Cazibe dizisinde Simge'nin annesinin adıdır.

Gülden, 80'ler dizisindeki Ahmet'in âşık olduğu hanımın adıdır.

Gülfem Hatun'u, Muhteşem Yüzyıl dizisinde Selen Öztürk canlandırmış.

Gülbahar-Rozbahar: Avrupa Avrupa dizisindeki kadın oyuncuyu, Avrupa görmüş eltisi küçümsemek için adını yarı İngilizce yarı Türkçe olarak söyler.

GÜL'LÜ ADLARIN HİKÂYESİ

Atatürk Üniversitesinde görevli iken hemşire yetiştiren lise seviyesinde bir okul açılmıştı. Ben de ikinci yılın başında her iki sınıfa da edebiyat dersleri veriyordum. Kızlarımızın adları çok ilgi çekici idi: *Kimya*, *Yarpuz* (yabani nane), vb. Bu arada **gül** ile ilgili pek çok ad vardı. İşte onlardan bazıları: **Bingül**, **Evdegül**, **Gülsever**, **Gülyeter**, **Nisangül**, **Seringül**. Bu adların yanında birkaç tane daha vardı ki biz onların verilmiş sebeplerinin hikâyelerini de tespit etmiştik. Onlardan da birkaçını hatırlatmak isteriz.

Goncagül : Öğrencimizin iki amcasından büyüğünün küçük kızı bu adı severmiş. Doğum gerçekleşince bu ad konulmuş.

Gülaç: Öğrencimiz ailenin yedinci çocuğudur; ancak ilk üç kardeşi yaşarken öbür üç kardeşi vefat eder. Altıncı kardeşin adı Gülaç'tır ve yedinci çocuk olarak doğan kızımız da güllerin açtığı mevsimde doğduğu için bu ad bir de ona verilir.

Gülay: Öğrencimizin dayısı Gülay adlı bir kızı sever ve onunla evlenir. Ancak dayı askerde iken Gülay yenge vefat edince yeni doğan bebeğe Gülay adı verilir.

Nurgül: Büyük amcanın çok sevdiği kızı Nurgül vefat edince kardeşinin yeni doğan kızına bu adın verilmesi için izin istenilir. Böylece sülaleye yeni bir Nurgül katılmış olur.

Resmigül: Öğrencimiz ailesinin altıncı çocuğudur. Daha önceki kız çocuklarından biri vefat ettiği için aile, yeni doğan kızlarına bir daha bu adı verir.

GÜL'LÜ BİR SOYADIN HİKÂYESİ

Soyadlarımızla ilgili olarak hazırladığımız çok yönlü bir makalemizde bazı öğrencilerimizin soyadlarının hikâyesine de yer vermiştik. Onlardan konumuzla ilgili olan birini aşağıya alıyoruz.

Küçükgüldal: Soyadımız evveyce *Güldal* idi. Sonraki yıllarda büyükbabamla aynı ismi taşıyan amcaoğlu arasında bir senet meselesi çıkmış. İkisinin de adları aynı olduğundan ödenecek senedi birbirine göndermişler. Sonunda dedem kendisine ait olmayan senedi ödemiş. Bu olaydan sonra, amcaoğlundan yaşça küçük olan dedem, soyadının başına

küçük kelimesini ilave ettirip soyadının *Küçükgüldal* olmasını sağlamıştır. (Ekrem Küçükgüldal)

(“Türkçede Soyadları”, *Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Araştırma Dergisi*, 12 (2), 1979, 375-421 .

KUTSALLIK İZAFE EDİLEN KİŞİ VE MEKÂNLAR

Gül Dede Yatırı: Anamas Dağlarındadır.

Ergülü Baba Türbesi: Çorum’un Sungurlu ilçesinin Yörüklü beldesindedir. Vergisini ödeyemediği için haciz konulması sebebiyle basına yansımıştı. (26 Nisan 2012, *Hürriyet* ve *Sözcü* gazeteleri)

Gülcü İsmail Baba: Isparta’dadır.

PADİŞAH VALİDELERİNİN ADLARI

Osmanlı Devletini/İmparatorluğunu yöneten padişahların birkaç tanesinin valideleri **gül** ile ilgili adlar almışlardır. İşte bu validelerimiz:

Dördüncü padişah Yıldırım Bayezit’in annesinin adı **Gülçiçek** Hatun’dur.

Yirmi ikinci padişah İkinci Mustafa ile yirmi üçüncü padişah Üçüncü Ahmed’in anneleri **Gülnûş** Emetullah Sultan’dır.

Otuz beşinci padişah Mehmed Reşad’ın annesinin adı **Gülcemal** Hatun’dur.

Otuz altıncı padişah Vahdettin’in annesinin adı **Gülüstü** Kadın Efendi’dır.

TBMM’DEN BAZI SOYADLARI

Abdullah **Gül**: Dış İşleri Bakanı ve başbakan.

Eyyüp Cenap **Gülpınar**: 18. Denem Şanlıurfa milletvekili ve 48. Hükûmette Devlet Bakanı.

Ali Rıza **Gülçiçek**: 22. Dönem İstanbul Milletvekili.

Güldal Akşit: Kadın ve Aileden Sorumlu Devlet Bakanı.

Güldal Mumcu: Meclis Başkan vekili.

Birgül Ayman Güler.

ISPARTA MİLLETVEKİLLERİ

Mustafa **Gülcügil**: Senatörlüğü de vardır. İç İşleri Bakanlığı da yapmıştır.

Ramazan **Gül**: 21. Dönem milletvekilidir.

Mehmet Rifat **Güllü**: Sekizinci dönem milletvekilidir.

GÜL'LÜ HOCALAR

Profesörler: Ayşegül Jale Saraç (rektör), Ayşe **Gül** Sertkaya, Ayşegül Demirhan Erdemir, **Gül** İrepedğlu,

İsmail Cangül (dekan), Mehmet Akgül, Sabahattin **Güllülü**, Uğur **Güllülü**.

Not: Bu konuda, yukarıda verilen gül ile ilgili kitapların üçüncüsünün ilgili sayfalarına bakılabilir: 57-65.

YER ADLARI

İl adı: ---

İlçe adı: Gülağaç (Aksaray), **Gülнар** (Mersin), **Gülşehir** (Nevşehir), **Gülyalı** (Ordu).

Köy ve kasaba adı: Gülümpaşalı (Silifke'nin güneyinde bir köy), **Güllüce** (Silifke'nin güneydoğusunda bir köy).

Not: Buraya yüzlerce ad yazmamız gerekecektir. Bazı adların onlarca olduğu da unutulmamalıdır. Acaba ülkemizde kaç köyümüzün adı Değirmendere'dir? Ancak Isparta ilimizdeki gül ile ilgili adların özel bir yeri vardır. Bu konuda, yukarıda verilen gül ile ilgili kitapların üçüncüsünün ilgili sayfalarına bakılabilir: 155-161.

ÇEŞİTLİ ADLAR

Gühane Hastahanesi: Önceleri İstanbul'da idi, şimdi ise Ankara'dadır.

Gülhane Parkı: İstanbul'daki pek ünlü bir parkın adıdır.

Gülcemal: İlk transatlantiğimiz.

Gül Kupası Atletizm Yarışmaları: İlki 1939 yılında yapılır.

Adıyaman **Gül** Aras: Turizm şirketi.

Gül elması: Bir tür yabani gül.

RÜYADA GÜL GÖRMEK

Biri hazırlayanı belli, öbürü biraz eksik iki kitaptan gül görenlerin rüyalarını yorumlamaya çalışacağım. Tabii sayfalar ne derse biz onu aktaracağız.

Ya güzel bir haberin alınacağına veya beklenmeyen bir misafirin geleceğine işaret eder. (Faruk Kemal Ermiş, *A'dan Z'ye Rüya Yorumları Ansiklopedisi*, İstanbul [2012], 687.

İkinci kitabımız konuya biraz sistematik yönden yaklaşmış, güle bir bütün olarak bakılmamış farklı açılardan yorum getirmiştir. Belki de daha çok gençlere hitap eden bir yorum kitabıdır bu...

Gül: Sevineceğiniz bir haber alacağınıza, gönül ilişkilerinde şansınızın artacağına ya da sevgilinizin sizi deliler gibi sevdiğine yorumlanır.

Gül toplamak: Toplanılan gülün rengine göre farklı yorumlanır. *Beyaz gül:* Saflığa ve temiz bir insana yorumlanır; *sarı gül:* Hafifmeşrep bir kadına işaretler; *kırmızı gül:* İtibara ve lafınızın dinlenmesine işaretler.

Gül ağacı: Haysiyetli, makam ve mevki sahibi bir insana, iyi bir koca ya da iyi bir kadına işaretler. *Gül ağacı dikmek:* İyi bir evlilikten akıllı ve kadir kıymet bilen çocuğa işaretler; *gül ağacı kesmek:* İtibarlı birisinin kalbini kırmaya, evliliği bitirmeye ve çocukları ihmale işaretler.

Gülyağı: Almak ya da sürünmek, bereket ve feraha işaretler.

Not: Bu konuda, yukarıda verilen gül ile ilgili kitapların üçüncüsünün ilgili sayfalarına bakılabilir: 163-183

GÜL KONSERİ

07-09 Haziran 2012 tarihleri arasında Isparta ilimizde düzenlenen, *Her Yönüyle Gül Sempozyumu* etkinlikleri arasında bir de konser icra edilmişti: Müsiki İkliminde Gül. 08 Haziran 2012 Cuma akşamı, Bursa Geleneksel Türk Müziği Topluluğunun gerçekleştirdiği konserin sanat yönetmeni Cüneyt Bayraktar idi. 'Edebî Anlatım' Hayâti İnanç tarafından dile getirildi. On eserin icra edildiği o güzel gecede neler neler icra edilmedi ki... İcra edilen eserlerin hepsi gül üzerine idi ama ben özellikle bir tanesini bildirime eklemek istiyorum. Bu, aslında şiir olan güfte Ümmi Sinan'ın bir nefesi olup Ahmet Hatipoğlu tarafından uşşak makamında bestelenmiştir. İşte sizlere 'güldür güldür' gelen bir nefes...

Seyrimde bir şehre vardım

Gördüm sarayı gül'dür gül

Sultânının tâcı tahtı

Bâğı duvarı gül'dür gül

Gül alırlar gül satarlar

Gülden terazi yaparlar

Gülü gül ile tartarlar

Çarşı pazarı gül'dür gül

1

Ümî Sinan gel vasf eyle
Gül ile bülbül derdini
Meğer bu garip bülbülün
Âh u figânı gül'dür gül

Bu şiirle ilgili olarak bir noktaya dikkatinizi çekmek isteriz. Bu sempozyumun *Özet Kitabı*'nin başında yer alan *Ön Söz* (s. V)'ün sonu şöyle bağlanmakta ve şu iki beyit verilmektedir:

“... hepinizi Nesîmî'nin dilinden saygı ve sevgi ile selamlarım.”

Gülden terâzi yaparlar, gül ile gülü tartarlar
Gül alırlar gül satarlar, çarşı pazar güldür gül

*

Gel ha gel ha Nesîmî, geldi yine gül mevsimi
Bu feryad bülbül sesi mi, sesi feryâdı güldür gül

Yukarıdaki güfteyi de okuduktan sonra edebiyat tarihçilerine bir iş daha düşmektedir: Şiirin sahibi kimdir, şiirin asıl şekli nasıldır?

Gül deyip yola çıktık, ama yolumuzun yarısına bile gelemedik. Daha efsaneleri vardı; masalları ve hikâyeleri vardı; türküleri, mânileri, bilmeceleleri vardı. Hasılı kapalı olmasa bile bir kutu havasını taşıyan **gül**ümüzü yeterince ele alamadık. Daha bir **gül** kokusunu bile ikram edemedik. **Gül** deyince bir dipsiz kuyu aklımıza gelmeli. Veya masallardaki giden gelmez yollar. Bu bir başlangıç idi, arkasının geleceğinden kimsenin şüphesi olmasın. Çünkü elimizdeki maddelerin büyük bir bölümü boynunu bükmüş, yeni çalışmamızı beklemektedir.

KAYNAKLAR

- BAYTOP, T., *Türkiye'de Eski Bahçe Gülleri*, Ankara 2001, VII-VIII
DEVELLİOĞLU, F., *Osmanlıca -Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, 3. bs. Ankara 1978.
DÖNMEZ, Y., *Bitki Coğrafyası*, İstanbul 1985
ERCİLASUN, A. B., *Karşılaştırmalı Türk Lehçeleri Sözlüğü/Kılavuz Kitap I*, Ankara, 1991, Kültür Bakanlığı Yayını.

ERMİŞ, F. K., **A'dan Z'ye Rüya Yorumları Ansiklopedisi**, İstanbul [2012].

Hürriyet ve Gözcü Gazeteleri, 26 Nisan 2012.

IŞIK, İ., **Resimli ve Metin rnekl Türkiye Edebiyatçılar ve Kültür Adamları Ansiklopedisi, c. 10/Y-Z+Ekler**, Ankara 2006.

KÜÇÜKGÜLDAL, E., "Türkçede Soyadları", **Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Araştırma Dergisi**, 12 (2), 1979, 375-421 .

Lgat-i Nâci, Muallim Naci (hzl. Ahmet Kartal), Ankara 2009, Türk Dil Kurumu Yayını.